

Avusturya İmparatoruna Gönderilen Hediyeler (1665-1699)

— Murat Uluskan* —

Osmanlı Devleti ile yabancı devletler arasında cülûs tebliği, anlaşma tasdiki ya da dostluğu sağlamlaştırmak amacıyla yapılan karşılıklı elçilik faaliyetlerinin içerisinde yer alan hediyeleşmeler, diplomatik ilişkilerin düzeyini ve işleyişini yansıtan önemli detaylardan birisidir. Bu çerçevede incelenen XVII. yüzyıl Osmanlı-Avusturya ilişkileri içerisinde, 1664 Vasvar Anlaşması ve 1699 Karlofça Barış Anlaşması'nın ardından Avusturya'ya gönderilen Osmanlı elçilik heyetlerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

XVI. yüzyıl Osmanlı-Avusturya ilişkilerinde 1526 yılında başlayan savaşların ilk safhası 1547'ye, 1555'te başlayan ikinci safhası 1562'ye ve 1566'da başlayan üçüncü safhası da 1568 yılında yapılan anlaşmaya dek uzun yıllar devam etti. Bu anlaşmanın ömrü yirmi dört sene sürdü ve iki taraf arasında 1592 yılında tekrar bozulan dostluk, on dört yıllık bir savaşın ardından 1606 Zitvatorok Barış Anlaşması ile son buldu.¹ Osmanlı dış politikası ve diplomasisinde iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası olan bu anlaşmanın görüşmeleri sırasında Avusturyalıların önemle üzerinde durdukları hususlardan biri de protokolde mütekabiliyet hususunu kabul ettirmektir. Nitekim o zamana kadar Avusturya İmparatoru için *Nemçe Kralı* veya *Beç Kralı* elkabı kul-

* Dr. Murat Uluskan, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, İstanbul.

¹ Osmanlı-Avusturya siyasi ilişkilerinin seyri hakkında genel bilgi için bk. İ. Hak-
kı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/2, Ankara 1988, s. 189-202.

lanılırken, 11 Kasım 1606 tarihli Zitvatorok Anlaşması'nın ikinci maddesiyle karşılıklı yazışmalarda Osmanlı sultanının, kendilerini *kral* olarak değil *çasar* yani *kayzer* olarak nitelemesi hususu kabul edildi.² Dolayısıyla bu anlaşma, Osmanlıların hiçbir devleti kendisi ile "eşit hakları haiz muhatap" kabul etmeme ilkesinin ve geleneğinin diplomatik manada ilk kez itibar kaybına uğradığı bir anlaşma oldu.³

İki devlet arasındaki ilişkiler, söz konusu anlaşmada uzlaşmaya varılamayan bazı hudut hadiseleri haricinde 1663 yılına kadar elli yedi sene barış ortamında devam etti. Ancak, Avusturya'nın anlaşmaya aykırı bir şekilde Kanije sınırında yeni bir kale inşa etmesi ve Erdel'deki bazı kaleleri alması üzerine 1663 baharında Venedik üzerine yapılması düşünülen sefer Avusturya üzerine çevrildi. İki sene süren bu savaş 1664 yılında imzalanan Vasvar Anlaşması ile neticelendi. Barış döneminde uygulanan usulün yanı sıra, savaşların ardından yapılan anlaşmaların teatisi münasebetiyle de devletler birbirlerine büyük elçilerle name ve hediyeler göndermekteydiler. Zitvatorok'ta olduğu gibi Vasvar Anlaşması'nın maddelerinde de bu husus yer aldı ve anlaşmadan dört ay sonra elçilik heyetlerinin gönderileceği belirtildi.⁴

Avusturya İmparatoruna gönderilmesi kararlaştırılan Türk büyükelçisi, bostancılar odabaşılığından çıkma müteferrikalardan Kara Mehmed Ağa'ydı. 6 Cemaziyelahir 1075/25 Aralık 1664 tarihinde Avusturya'ya elçi olarak gitmek üzere tayin olunan Kara Mehmed Ağa'ya, 30 Aralık'ta Rumeli beylerbeyliği payesi verildi ve iki gün sonra da huzura kabul edildi. Burada kendisine hilat⁵ giydirilip padişah tarafından vazifesiyle ilgili birtakım tembihlerde bulunulduktan sonra, Avusturya İmparatoruna gönderilecek hediyeler kendisine teslim

² Markus Köhbach, "Çasar veya İmparator? Jitvatorok Antlaşması'ndan (1606) Sonra Roma Kayserleri'nin Osmanlılar Tarafından Telâkkubu Hakkında", çev. Y. Alperen Aydın, *Tarih Dergisi*, S. 37, 2001–2002, s. 159–161.

³ Ali İbrahim Savaş, "Osmanlı Diplomasisinde «El-Kâdimu Yüzâru» Kaidesi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, S. 15 (1995–1997), s. 431–435.

⁴ Vasvar Anlaşması'nın maddeleri için bk. *İsâ-zâde Târîhi (Metin ve Tahlîl)*, nşr. Ziya Yılmaz, İstanbul 1996, s. 85–86; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyât, Tahlil ve Metin (1066–1116/1656–1704)*, hzl. Abdülkadir Özcan, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara 1995, s. 8–9; Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Silâhdar Tarihi*, C. I, İstanbul 1928, s. 358–360; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/1, Ankara 1988, s. 411–414.

⁵ Hil'at: Padişah veya vezir tarafından verilen süslü elbise, kaftan.

edildi.⁶ Görevini başarıyla yerine getiren Kara Mehmed Paşa, yaklaşık on altı ay sonra 2 Zilkade 1076/6 Mayıs 1666 tarihinde Edirne'ye geri döndü ve 10 Mayıs'ta da elçiliğiyle ilgili raporunu sadrazama sundu. Raporunda, Avusturya topraklarına girişinden ayrılışına kadarki diplomatik faaliyetlerine değinen Mehmed Paşa, Viyana'daki kabul merasimi sırasında imparatorun padişah tarafından gönderilen nameyi almak için ayağa kalktığı ve gönderilen hediyelerin takdim ve teslimi süresince bir saat ayakta beklediği bilgilerine yer verdi.⁷ Avusturya İmparatoru tarafından gönderilen büyükelçi ise Walter de Leslie'ydi. 19 Muharrem 1076/1 Ağustos 1665 tarihinde İstanbul'a ulaşan elçi, 11 Ağustos'ta padişah tarafından kabul edilerek imparatorun namesini ve hediyelerini takdim etti.⁸

Vasvar Anlaşması'nın ardından yirmi yıl süren barış dönemi 1683 Viyana seferi ile tekrar bozuldu ve on altı yıl devam eden savaşlar 1699 Karlofça Barış Anlaşması ile son buldu. Bu anlaşmanın teatisi amacıyla Osmanlı Devleti tarafından büyükelçilikle gönderilecek isim ise İbrahim Paşa'ydı. İbrahim Paşa, Veziriazam Kara İbrahim Paşa'nın hazinedarlığında, cebecibaşılıkta ve daha sonra yine eski sadrazamlardan Ali Paşa'nın kethüdalığında bulunmuştu. Devlet ricali arasında saygın ve tecrübeli bir isim olup Rumeli beylerbeyliği payesiyle bu hizmete tayin olundu.⁹ Beraberinde götüreceği insan sayısı 571 idi ve bunların 406'sını kendi hizmetindekiler, 169'unu ise devlet tarafından tayin edilen kişiler oluşturmaktaydı.¹⁰

⁶ Fahri Çetin Derin, *Abdurrahman Abdi Paşa Vekayi'namesi, Tahlil ve Metin Tenkidi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1993, s. 149-150; Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Silâhdar Tarihi*, C. I, İstanbul 1928, s. 377.

⁷ Söz konusu raporun metni için bk. *age.*, s. 197-205; Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Silâhdar Tarihi*, C. I, İstanbul 1928, s. 403-409; Râşid Mehmed Efendi, *Târih-i Râşid*, C. I, İstanbul 1282, s. 120-125.

⁸ Fahri Çetin Derin, *Abdurrahman Abdi Paşa Vekayi'namesi, Tahlil ve Metin Tenkidi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1993, s. 173-174; Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Silâhdar Tarihi*, C. I, İstanbul 1928, s. 385; Râşid Mehmed Efendi, *Târih-i Râşid*, I, İstanbul 1282, s.103; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/2, Ankara 1988, s. 200.

⁹ Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiât, Tahlil ve Metin (1066-1116/1656-1704)*, hzl. Abdülkadir Özcan, Ankara 1995, s. 681; Abdülkadir Özcan (hzl.), *Anonim Osmanlı Tarihi (1099-1116/1688-1704)*, Ankara 2000, s. 138.

¹⁰ BOA, KK, Nu. 686, s. 135 (Muharrem 1111/Temmuz 1699).

Gerek Vasvar Anlaşması gerekse Karlofça Barış Anlaşması'nın ardından gönderilen Osmanlı elçileri, aynı zamanda dönemin padişahını, Avusturya İmparatoru nezdinde doğrudan temsil etmekteydiler. Bu durum, elçinin imparatora teslim etmekle yükümlü olduğu name-i hümayunda ve mübadele olunan anlaşmanın tasdiknamesinde de yazılı olarak belirtilirdi. O yüzden, muhtelif memuriyetlerden alınarak kendilerine elçilik vazifesi verilenlerin payeleri, yerine getirecekleri görev ve gittikleri ülkelerin teşrifatına uygun bir şekilde tespit edilirdi. Genellikle orta elçilere defterdarlık ve nişancılık, büyükelçilere ise Rumeli veya Anadolu beylerbeyiliği payesi verilirdi.¹¹

Elçilerin payeleri ve gönderiliş sebepleri her ne olursa olsun, yollarında, gidecekleri ülkenin hükümdarına sunulmak üzere bir takım kıymetli hediyeler götürmeleri âdettendi. Osmanlı Devleti'nin takip ettiği hediye politikasında, diplomatik ilişki içerisinde bulunduğu devletlerle olan münasebetlerin düzeyi önemli rol oynamakta, devletin gücünü, cömertliğini ve itibarını yansıtacak hediyelerin seçimine özen gösterilerek masraftan kaçınılmamaktaydı. Hediyelerin temininde yararlanılan kaynakların başında ise İç Hazine de denilen Enderun-ı Hümayun Hazinesi yer almaktaydı. Bu hazineye altın ve gümüş nakdinden başka kıymetli mücevherat, çok değerli kumaşlar ve halı gibi eşyalar muhafaza edilirdi. Has oda, bodrum, çilhane, raht ve hilat hazinelerinden oluşan bu hazinenin idarecisi hazinedarbaşı olup, ayrıca işlerin takibiyle görevli bir de hazine kethüdası bulunurdu. XVII. yüzyıl sonlarına doğru Enderun Hazinesi nakit yönünden eridiği için tüm yetki ve sorumluluk zamanla hazine kethüdasına devredilmişti.¹²

Osmanlı Devleti tarafından yabancı ülkelere gönderilen hediyelerin tümü, nasıl ve nereden temin edildikleri ve yapılan masraflar ayrıntılı bir şekilde kaydedilirdi. Hediyeler konusunda son karar mercii ise padişahı. Nitekim 1699 yılında Avusturya İmparatoruna gönderilecek hediyelerle ilgili defter de padişaha bir arzla birlikte sunulmuştu. Bu defterde; hediyelerin tespitinde eski kayıtlardan yararlanıldığı, daha önceki tarihlerde *Nemçe Çasarı*'na ne çeşit hediyelerin gönderildi-

¹¹ Faik Reşit Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri*, nşr. Bekir Sıtkı Baykal, Ankara 1992, s. 24.

¹² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlı Devleti Maliyesinin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti İç Hazinesi", *Belleten*, XLII/165, Ankara 1978, s. 75; Arzu Tozduman Terzi, "Osmanlı Hazinesi", *Türkler*, C. X, Yeni Türkiye yayınları, Ankara 2002, s. 893-894.

ği, bunlar içerisinde hangilerinin Enderun-ı Hümayun Hazinesi'nden ve dışarıdan satın alma yoluyla tedarik edildiğinin bilgileri verilerek bir hediye listesi düzenlenmişti.¹³

1665 ve 1699 yıllarında Avusturya İmparatoruna gönderilen hediyelerin önemli bir kısmı da söz konusu Enderun Hazinesi'nden temin edildi. Bunlar arasında *murassa*¹⁴ *sorguç*,¹⁵ *kalîçe*¹⁶-i *acem*, *kalîçe-i ibrişim*,¹⁷ *ağır abâyî* gibi hediyeler bulunmaktaydı.¹⁸ Raht Hazinesi veya diğer adıyla Has Ahur Hazinesi ise, hediyelerin temininde mühim bir kaynak işlevi görmekteydi. Osmanlı Devleti'nde padişaha ve saray mensuplarına ait atların barındığı Has Ahur'un resmî adı İstabl-ı Âmire'ydi. Değerli taşlarla süslenmiş eyer ve at takımlarının muhafaza edildiği Raht Hazinesi, İstabl-ı Âmire'nin üst odalarında yer alır ve Raht-ı Hümayun hazinedarı da buradaki değerli eşyaların listesini tutardı.¹⁹ İç Hazine'nin önemli bir birimi olduğu anlaşılan bu hazine hakkında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte, kıymetli koşum takımlarının saklandığı bu hazineye Raht-ı Murassa'at Hazinesi de denildiği, Has Ahur'a tabi olduğu ve bu hazineye ait defterlerin mevcut bulunduğu belgelerden anlaşılmaktadır.²⁰ Tablo 1'de görüleceği üzere, 1665 yılına ait hediye kaydında bir ayırım yapılmasa dahi, 1699 yılında *murassa' raht*, *murassa' bilân*, *murassa' topuz*, *murassa' rikâb*,²¹ *murassa' eğer*, *at* gibi hediyelerin bu hazineden temin edildikleri görülmektedir.

Enderun Hazinesi'nden temin edilen hediyelerin haricinde, taşradan yani Enderun dışından satın alma yoluyla tedarik edilen hediyeler de mevcuttu. Yine Tablo 1'de görüleceği üzere, 1665 ve 1699 yıllarında

¹³ BOA, KK, Nu. 686, s. 145-146.

¹⁴ Murassa': Kıymetli taşlarla bezenmiş.

¹⁵ Sorguç: Kavukların veya diğer serpuşların ön tarafına takılan muhtelif süsler.

¹⁶ Kalîçe: Küçük halı.

¹⁷ İbrişim: İnce bükülmüş ipek iplik.

¹⁸ Hediye listesi için Tablo 1'e bakınız. Ayrıca, 1665 yılına ait dönemin resmî belgelerinde yer alan hediyelerle yine bu dönemin önemli kaynaklarından Abdurrahman Abdi Paşa *Vekayi' name*'sinde (s. 150) ve ondan yararlanan *Silâhdar Tarihi*'ndeki (I, 377) bilgiler karşılaştırıldığında, söz konusu eserlerdeki hediye kayıtlarının hatalı ve eksik olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁹ Abdülkadir Özcan, "İstabl", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XIX, İstanbul 1998, s. 204.

²⁰ BOA, KK, Nu. 686, s. 111, 143, 146.

²¹ Rikâb: Üzengi.

bu şekilde sağlanan hediyeler büyük oranda birbirinin aynısıydı. *Murassa' raht*, *katîfe teğelti*,²² *çuka işleme yapuk*,²³ *hil'at*, *destâr*,²⁴ *seccâde-i Uşşak*, *nâfe-i misk*,²⁵ *bâd-zehr ve otak* gibi hediyeler her iki tarihte de satın alma yoluyla dışarıdan temin edildi. Bunların dışında, 1665 yılında *sağır kalîçe-i Acem*, *sîm bilân*, *sîm zencîr*, *sîm rikâb*, *sîm eğer ve anber* gibi hediyelerin İç Hazine'den karşılanması yoluna gidilirken, 1699 yılında aynı hediyelerin dışarıdan satın alındığı görülmektedir.

İç Hazine'deki mevcut eşyalardan verilenlerin dışında, satın alınarak temin edilen hediyeler için yapılan toplam masrafla ilgili 1665 yılına ait bir kayda ulaşılamadı. Ancak *destâr*, *hil'at*, *yapuk*, *seccâde*, *misk ve bâd-zehr* gibi hediyeler için 12 Recep 1075/29 Ocak 1665 tarihinde ödenen ücret Tablo 3'te görüleceği üzere toplam 1650 kuruş 294.000 akçedir.²⁶ 1699 yılında ise, hediyeler için harcanan toplam para 34.609 esedî kuruştur.²⁷ Ödemelerle ilgili kayıtlarda 1 kuruşun 160 akçe üzerinden hesaplandığı görüldüğünden,²⁸ söz konusu 34.609 kuruşun karşılığı da 5.537.440 akçe gibi yüksek bir rakama ulaşmaktadır. Bu rakam içerisinde en yüksek payı 12.500 kuruşla *murassa' raht* almaktadır. Ayrıca, satın alınan hediyelerin dışında Raht-ı Murassa'at Hazinesi'nden verilen *murassa' raht*, *rikâb*, ve *eğer* gibi hediyelerin eksik bulunan bazı yerlerinin ve parçalarının tamamlanması için de 1566 kuruş masraf yapılmıştır.²⁹

Tablo 4'te görüldüğü üzere, *murassa' raht* yani değerli taşlarla süslü at takımı için 531 parça elmas ve 338 parça yakut kullanılmış, at takımının her bir parçası için harcanan elmas ve yakutun kuruş cinsinden değeri de ayrı ayrı hesaplanmıştır. Saray için alınan ve yabancı hü-

22 Teğelti: Eyerin altında hayvanın sırtına örtülen, pamuklu gibi teğellenmiş keçe.

23 Yapuk: Atın belini örtmek için eyerin altına konulan kumaş parçası, belleme.

24 Destâr: Başa giyilen takke, fes ve emsali şeyler üzerine sarılan sarık, tûlbent.

25 Nâfe-i misk: Misk ahusu denilen hayvanın göbeğinden çıkarılan bir çeşit misk, koku.

26 Otuz sevb hil'at için ödenen ücret 1650 kuruş olup akçe karşılığı belirtilmemiştir (BOA, D. BŞM, Nu. 1080, s. 20).

27 BOA, MAD, Nu. 18493, s. 1.

28 28 Şevval 1112/7 Nisan 1701 tarihli hazine tezkiresine göre, hediyelerden misk ve pan-zehr için 150 kuruş karşılığı 24.000 akçelik bir ödeme yapılmış ve 1 kuruş 160 akçe üzerinden hesaplanmıştır (BOA, İbnülemin-Hariciye, Nu. 629; BOA, KK, Nu. 686, s. 144).

29 BOA, KK, Nu. 686, s. 143.

kümdarlara hediye olarak yaptırılan mücevherlerin tespiti ve kıymeti kuyumcubaşı tarafından belirlendiğinden, aynı şekilde bu hediye için lazım gelenler ve yapılacak masraf da kuyumcubaşı ve mücevher ustaları tarafından önceden tespit edilerek arz edilmiş ve gerekli onayın ardında da istenen meblağ hazineden sağlanmıştır.³⁰ Bu masraf kaydının diğer bir ilgi çeken yanı da, kıymetli taşlarla süslü at takımının hangi parçalardan oluştuğudur. Atın boğazına vurulan demir bir bağ olan *bilân*, göğüs bağı *sîne-bend*, gerdanlık denilen *kılâde* bu takımın değerli parçalarından birkaçıdır.

Osmanlı Devleti'nin XVII. yüzyılın ikinci yarısında Avusturya örneğinde incelenen diplomatik hediye politikasında bir tutarlılığın olduğu anlaşılmaktadır. 1665 ve 1699 yıllarında gönderilen hediye çeşitlerinde, miktarlarında ve teminlerinde aradan otuz beş yıl geçmesine rağmen bir farklılığın görülmemesi ve hediyelerin tespitinde eski kayıtlardan yararlanılması, Osmanlı Devleti'nin bu dönemdeki devletler arası ilişkilerinde eskiye dayanan tutarlı bir hediye geleneğinin var olduğunu göstermektedir. Ayrıca, 1699 Karlofça Barış Anlaşması ile büyük oranda toprak kaybına uğrayan ve ekonomik kriz içerisinde bulunan imparatorluğun, bütün bu olumsuz şartlara rağmen hediye politikasında hiçbir değişikliğe gitmemiş olması da, diplomatik anlamda devletin gücünü ve itibarını yansıtan bu geleneğe bağlılığın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

³⁰ BOA, KK, Nu. 686, s. 142-143.

Tablo 1. XVII. yüzyılın ikinci yarısında Avusturya imparatoruna gönderilen hediyeler.

1665 (BOA, D. BŞM, Nu. 1080, s. 19)		1699 (BOA, KK, Nu. 686, s. 145; BOA, MAD, Nu. 18493, s. 1)	
Hediyenin Cinsi	Miktarı	Hediyenin Cinsi	Miktarı
<i>İç Hazineden Verilenler</i>		<i>İç Hazineden Verilenler</i>	
Murassa' Sorguç	1 aded	Murassa' Sorguç	1 kıt'a
Kebîr Kalîçe-i Acem	2 aded	Kalîçe-i Acem	2 kıt'a
Kalîçe-i İbrîşim	1 aded	Kalîçe-i İbrîşim	1 kıt'a
Zer-dûz Abâyî	2 aded	Ağır Abâyî	1 kıt'a
Sagîr Kalîçe-i Acem	4 aded	<i>Has Ahur Hazinesinden Verilenler</i>	
Murassa' Raht	1 aded	Murassa' Raht	1 kıt'a
Murassa' Altun Bilân	1 aded	Murassa' Bilân	2 kıt'a
Murassa' Topuz ma'a Topuzluk	2 aded	Murassa' Topuz ma'a Topuzluk	1 kıt'a
Murassa' Rikâb	1 çift	Murassa' Rikâb	1 çift
Murassa' Eğer	1 aded	Murassa' Eğer	1 kıt'a
At	17 Re's	At	17 ru's
Sîm Bilân	1 aded	Ağır Zîn-pûş	1 kıt'a
Sîm Zencîr	1 aded		
Sîm Rikâb	1 çift		
Sîm Sade Eğer	1 aded		
Anber	1 top 350 miskal		
<i>Taşradan Tedarik Olunanlar</i> (Satın Alınanlar)		<i>Taşradan Tedarik Olunanlar</i> (Satın Alınanlar)	
Murassa' Raht	1 aded	Elmas ve Yakut ile murassa' Raht ma'a Peçe ve Enselik	1 kıt'a
Katîfe Teğelti	2 aded	Katîfe Teğelti	2 kıt'a
Çuka işleme Yapuk	2 aded	Çuka işleme Yapuk	2 aded
Serâser Kuşaklık Hil'at	30 sevb	Serâser Kuşaklık Hil'at	30 sevb
Destâr-ı Paşa	150 aded	Destâr-ı dühezârî	100 kıta'ât
		Destâr-ı sehezârî	50 kıta'ât
Seccâde-i Uşşak	15 aded	Seccâde-i Uşşak	15 kıta'ât
Nâfe-i Misk	20 aded	Nâfe-i Misk	20 aded
Bâd-zehr	10 aded	Bâd-zehr	10 aded
Mükemmel Sâye-bânı ile Otak	1 aded	Topları ve sâye-bânı ile Otak	1 kıt'a
		Sîm Rikâb	1 çift
		Mükemmel Sîm Eğer	1 kıt'a
		Sîm Zencîr	2 kıt'a
		Sagîr Kalîçe-i Acem	4 kıt'a
		Anber	1 top 350 miskal

Tablo 2. 1699 yılında Avusturya imparatoruna gönderilen hediyelerle ilgili ayrıntılar.

BOA, KK, Nu. 686, s. 145; BOA, MAD, Nu. 18493, s. 1	Anonim Osmanlı Tarihi, s. 139
Topları ve sâyebânı ile Otak	Sütunları müzehheb ve kovanları ve topları yalduzlu elvân atlas üzerine zerdûz şemse ve medâhilleri rûmî ve envâ-ı şükûfe ile münakkaş otağ ma'a sâyebân
Murassa' Sorguç	Kebîr ve vasat ve sagîr ve hurde elliiki elmas ile murassa' sorguç
Elmas ve Yakut ile Murassa' Raht	Beşyüzotuzbir elmas ve üçyüzotuzsekiz yâkut ile murassa' mînekârî altun raht
Sîm Zencîr	Üçer toplu çift zencîr sîm
Murassa' Rikâb	Yüzyirmisekiz elmas ve ikiyüzdört yâkut ile murassa' Rikâb
Ağır Abâyî	Zümürrüd ve yâkut ile müzeyyen otuzbir şemseli som sarı sırma zer-baft üzerine incülü ve püskülleri incülü abâyî
Murassa' Topuz	Onyedî yâkut ve yirmibeş zümürrüd ve depesi kebîr incülü altun kakma topuz
Murassa' Eğer	Kırmuzu katîfe üzerine som sırma incülü eyer
Katîfe Teğelti	Sırmalı katîfe teğelti
Çuka İşleme Yapuk	Kırmuzî sâye çuka üzerine yapuk
Murassa' Raht Murassa' Bilân	Yüzoniki zümürrüd ve üçyüzseksen yâkut ile murassa' lâciverdî minâkârî haydârî raht Kırkdokuz elmaslı bilân
Sîm Rikâb	Yalduzlu sîm Rikâb
Ağır Zîn-pûş	Yüzyirmialtı sîm kelleli püskülleri mercânî kırmuzî parankon çuka üzerine ağır zeylpûş

Tablo 3. 1665 yılında satın alma yoluyla tedarik edilen hediyelerden bazıları ve ödenen ücretler (BOA, D. BŞM, Nu. 1080, s. 20).

Hediyenin Cinsi	Miktarı	Adetsel Değeri	Toplam Değer
Destâr-ı sehezâr	50 adet	20 Kuruş	1000 Kuruş/120.000 Akçe
Destâr-ı dühezâr	100 adet	9,5 Kuruş	950 Kuruş/95.000 Akçe
Serâser Kuşaklık Hil'at	30 sevb	55 Kuruş	1650 Kuruş
Nâfe-i Misk	20 adet	1400 Akçe	28.000 Akçe
Bâd-zehr	10 adet	1300 Akçe	12.000 Akçe
Seccâde-i Uşşak	15 adet	1800 Akçe	27.000 Akçe
Çuka İşleme Yapuk	2 adet	6000 Akçe	12.000 Akçe

Tablo 4. 1699 yılında Avusturya imparatoruna gönderilen murassa' raht için yapılan ayrıntılı masraf dökümü - *Nemçe Çasarı Hediyesi İçin Yapdırılan Murassa' Rahtın Tahmîn ve Takdîr Olunan Bahâsı Defteridir* (BOA, KK, Nu. 686, s. 142-143).

	Kıta'ât	Kuruş-ı Esedî
Murassa' Enselik		
Elmas	76	634
Murassa' Bilân		444
Elmas	19	420
Yakut	12	24
Sîne-bend ve ma'a Göbek		3395
Elmas	189	3096
Yakut	126	299
Başlık		1624,5
Elmas	124	1416
Yakut	167	208,5
Şakak		644
Elmas	38	620
Yakut	12	24
Kılâde		277
Elmas	42	252
Yakut	21	25
Alınlık		
Elmas	43	895
	Yekûn	7913,5
Elmas	531	7333
Yakut	338	580,5
	Dirhem	
Bahâ-i Altun	1111	12500
Berâ-yı Harc-ı ÜstâdiyeKuyumcubaşı		1000
	Yekûn	11413,5
..... bâ-mukabele-i hidmet		1086
		12500

Kaynaklar

Arşiv Kaynakları

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Kâmil Kepeci Tasnifi (KK), Nu. 686.
BOA, Bâb-ı Defteri Baş Muhasebe Kalemî Defterleri (D. BŞM), Nu. 1080.
BOA, Maliyeden Müdevver Defterler (MAD), Nu. 18493.
BOA, İbnülemin Tasnifi Hariciye Belgeleri, Nu. 629.

Eserler ve İncelemeler

- Derin, Fahri Çetin, *Abdurrahman Abdi Paşa Vekayi'namesi, Tahlil ve Metin Tenkidi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1993.
- Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiât*, Tahlil ve Metin (1066–1116/1656–1704), hzl. Abdülkadir Özcan, Ankara 1995.
- Köhbach, Markus, "Çasar veya İmparator? Jitvatorok Antlaşması'ndan (1606) Sonra Roma Kayserleri'nin Osmanlılar Tarafından Telâkkubu Hakkında", çev. Yusuf Alperen Aydın, *Tarih Dergisi*, S. 37 (2001–2002), s. 159–169.
- Özcan, Abdülkadir, "İstabl", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XIX, İstanbul 1998, s. 203–206.
- Özcan, Abdülkadir (hzl.), *Anonim Osmanlı Tarihi (1099–1116/1688–1704)*, Ankara 2000.
- Râşid Mehmed Efendi, *Târih-i Râşid*, I, İstanbul 1282.
- Savaş, Ali İbrahim, "Osmanlı Diplomasisinde «El-Kâdimu Yüzâru» Kaidesi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, S. 15, 1995–1997, s. 431–456.
- Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Silâhdar Tarihi*, I, İstanbul 1928.
- Terzi, Arzu Tozduman, "Osmanlı Hazinesi", *Türkler*, C. X, Yeni Türkiye yayınları, Ankara 2002, s. 893–903.
- Unat, Faik Reşit, *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri*, nşr. Bekir Sıtkı Baykal, Ankara 1992.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, "Osmanlı Devleti Maliyesinin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti İç Hazinesi", *Belleten*, XLII/165, Ankara 1978, s. 67–93.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, III/1–2, Ankara 1988.
- Yılmaz, Ziya (hzl.), *İsâ-zâde Târîhi, Metin ve Tahlil*, İstanbul 1996.